

Raport o cyberprzemocy w szkołach podstawowych

2023

Raport o cyberprzemocy w szkołach podstawowych

Druga edycja współpracy Instytutu Lema i Fundacji UNIQA połączyła działania w ramach projektów **Ogarnij hejt** i **Masz moc na hejt**.

Ich celem jest przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży, a także dostarczenie nauczycielom i rodzicom wiedzy i praktycznych umiejętności pozwalających te problemy rozpoznać i rozwiązywać. Podczas tej edycji projekt został rozszerzony. Warsztaty stacjonarne odbyły się w aż 40 szkołach podstawowych w całej Polsce. Byliśmy w każdym województwie – w dużych i małych miastach, a także wsiach. Zapotrzebowanie na zajęcia okazało się ogromne, bo do udziału w projekcie zgłosiło się przeszło 1000 szkół. Każda szkoła otrzymała od nas materiały informacyjne na temat zjawiska cyberprzemocy oraz zaproszenie dla nauczycieli na webinar, który informował o metodach przeciwdziałania, wykrywania i reagowania na cyberprzemoc.

Szkoły uczestniczące w projekcie otrzymały certyfikaty, materiały edukacyjne i wsparcie w zakresie rozwiązywania bieżących problemów dotyczących cyberprzemocy.

Projekt w liczbach

16
WOJEWÓDZTW

40
SZKÓŁ

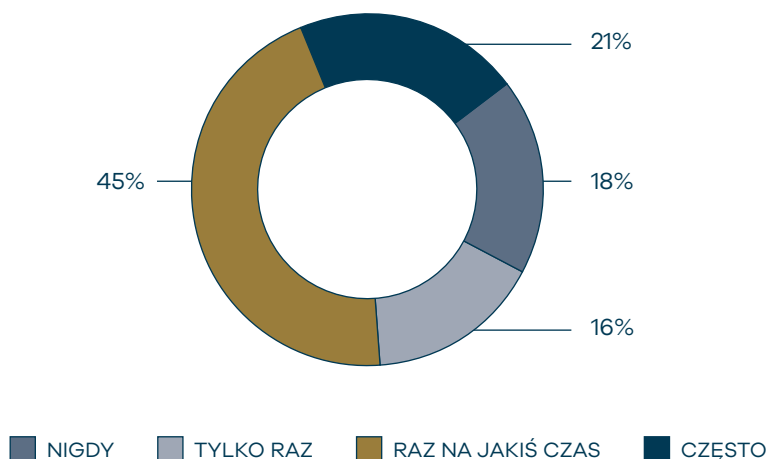
PONAD
7000
UCZESTNIKÓW

Szkoły, które brały udział w projekcie

1. Szkoła Podstawowa im. Stanisława Konarskiego w Milejowie
2. Szkoła Podstawowa nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi w Zamościu
3. Szkoła Podstawowa w Stanowicach
4. Szkoła Podstawowa w Kocierzewiu Południowym
5. Szkoła Podstawowa nr 10 im. Janusza Korczaka w Tarnobrzegu
6. Szkoła Podstawowa nr 6 im. Janusza Korczaka w Kołobrzegu
7. Zespół Szkół Sportowych im. Polskich Olimpijczyków w Człuchowie
8. Szkoła Podstawowa nr 3 im. Jana Brzechwy w Morągu
9. Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi im. Powstańców Wielkopolskich w Nowych Skalmierzycach
10. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 14 im. Adama Mickiewicza w Opolu
11. Szkoła Podstawowa im. Władysława Jagiełły w Stębarku
12. Szkoła Podstawowa nr 7 im. I Armii Wojska Polskiego w Koszalinie
13. Szkoła Podstawowa nr 7 im. Adama Mickiewicza w Kaliszu
14. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Cedzynie
15. Szkoła Podstawowa nr 9 im. Jana Brzechwy w Katowicach
16. Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi im. Janusza Korczaka w Rudzie Bugaj
17. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ciasnej
18. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3 im. Komisji Edukacji Narodowej w Kędzierzynie-Koźlu
19. Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 5 im. Władysława Broniewskiego w Jastrzębiu-Zdroju
20. Szkoła Podstawowa im. Karola Miarki w Pielgrzymowicach
21. Szkoła Podstawowa im. Józefa Nowina Konopki w Mogilanach
22. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 im. Janusza Korczaka w Garwolinie
23. Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Zofiówce
24. Zespół Szkół Specjalnych im. ks. Jana Twardowskiego w Pruszkowie
25. Szkoła Podstawowa nr 2 im. Bohaterów Westerplatte we Wschowie
26. Zespół Szkół Publicznych w Łęknicy
27. Szkoła Podstawowa nr 5 w Zambrowie
28. Szkoła Podstawowa nr 4 im. Adama Mickiewicza w Jaworznie
29. Szkoła Podstawowa nr 24 im. Rudolfa Aurigi w Rzeszowie
30. Szkoła Podstawowa nr 2 im. Marszałka Piłsudskiego w Gołdapi
31. Szkoła Podstawowa nr 38 w Gdańsku
32. Szkoła Podstawowa nr 55 im. Eugeniusza Lokajskiego w Łodzi
33. Publiczna Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Powstań Śląskich w Kostowie
34. Szkoła Podstawowa im. Juliusza Słowackiego w Golinie
35. Szkoła Podstawowa nr 24 im. Bohaterów Września 1939 w Toruniu
36. Szkoła Podstawowa nr 2 im. Kornela Makuszyńskiego w Chojnie
37. Zespół Szkół Samorządowych w Lipsku
38. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Miłowicach
39. Szkoła Podstawowa nr 9 im. ks. prof. Włodzimierza Sedlaka w Skarżysku-Kamiennej
40. Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Kijewie

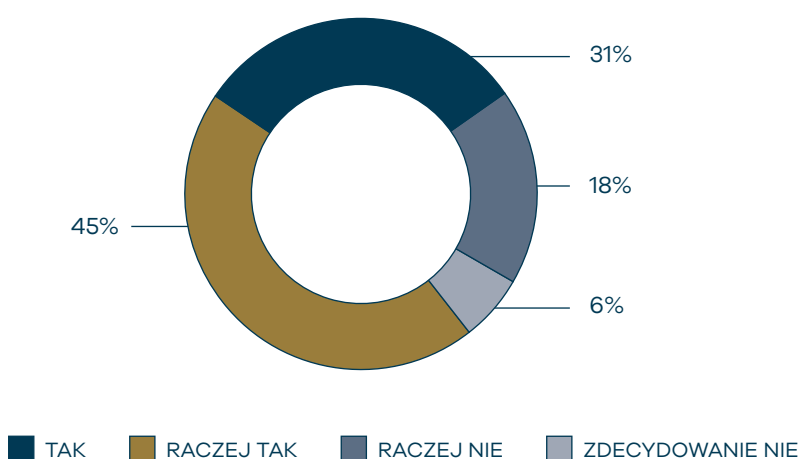
W szkołach przeprowadzono anonimowe ankiety, w których pytano uczniów o zagadnienia związane z cyberprzemocą. Poniżej przedstawiamy ich wyniki wraz z omówieniem. Takie same pytania zadawaliśmy uczniom dokładnie rok temu – w tym raporcie zatem, porównamy wyniki z tych dwóch lat.

Czy rozmawiałeś/-aś kiedyś z rodzicami na temat zachowania w Internecie?

Widzimy wyraźnie lepsze rezultaty w porównaniu z rokiem ubiegłym. W 2022 roku aż 46% pytanych wskazywało odpowiedzi „nigdy” lub „tylko raz”. W roku 2023 te najmniej pożądanymi odpowiedziami wskazywało łącznie 31% dzieci i młodzieży. Jednocześnie co czwarty uczeń przyznaje, że rozmawia o tym często – rok temu było to zaledwie 14%. Dla nas te dane są satysfakcjonujące, bo ideą projektu jest wytworzenie wokół dzieci i młodzieży środowiska ludzi dorosłych, tj. rodziców i nauczycieli, zaangażowanych w edukację cyfrową i pomoc dzieciom w funkcjonowaniu w Internecie. Im częściej te tematy będą podejmowane, im większą będą mieli dorośli świadomość zagrożeń świata cyfrowego, tym skuteczniej będą wykrywane i zwalczane hejt i inne formy cyberprzemocy.

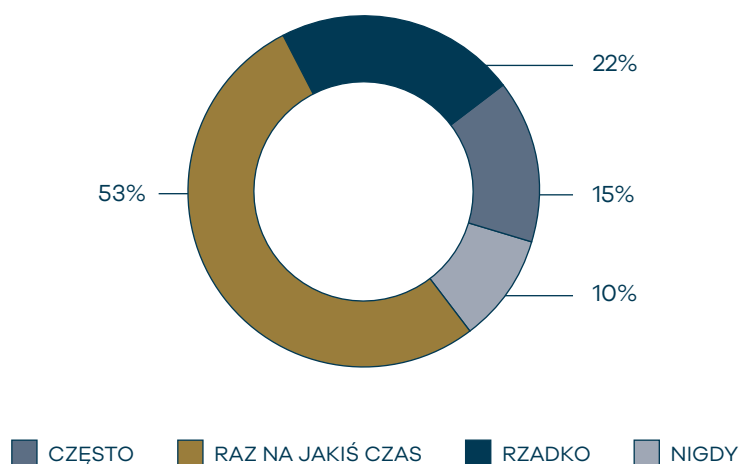
Czy uważasz, że Twój rodzic wie, co robisz i jak zachowujesz się w Internecie?

W tym przypadku również widzimy pozytywne zmiany, ponieważ w roku poprzednim odpowiedzi „raczej nie” udzieliło 24%, a „zdecydowanie nie” – 9% pytanych. Podczas warsztatów z rodzicami i nauczycielami nasi trenerzy starali się wyczerpać dorosłych na to, jak ważna jest rozmowa z dziećmi, a także zainteresowanie tym, co robią w Internecie. Stawialiśmy nacisk na budowanie zaufania. Zachęcaliśmy, by rodzice i opiekunowie dowiadywali się, jakich influencerów śledzą ich dzieci,

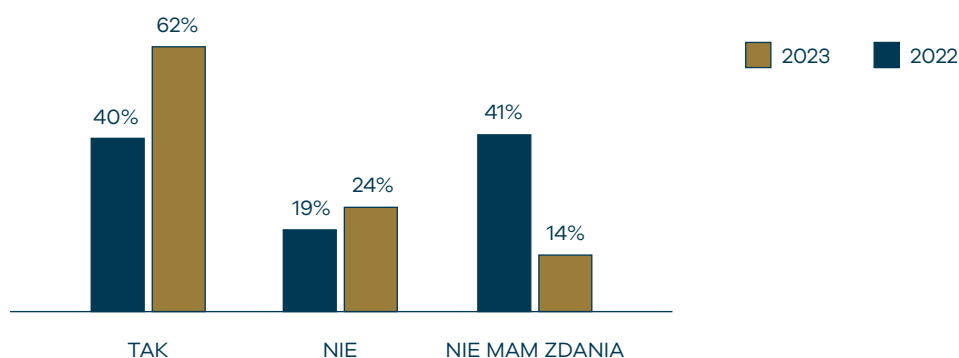
w jakie gry grają, jakie kanały na YouTube oglądają, do jakich grup na Discordzie należą. Tłumaczyliśmy działanie i możliwości programów ochrony rodzicielskiej. Podkreślaliśmy, że świadomość dorosłych jest kluczowa i jest przyczyną coraz większej skuteczności wielu działań dotyczących podnoszenia świadomości cyfrowej w domu i poza nim.

Czy w szkole odbywają się zajęcia dotyczące cyberprzemocy lub cyberbezpieczeństwa?

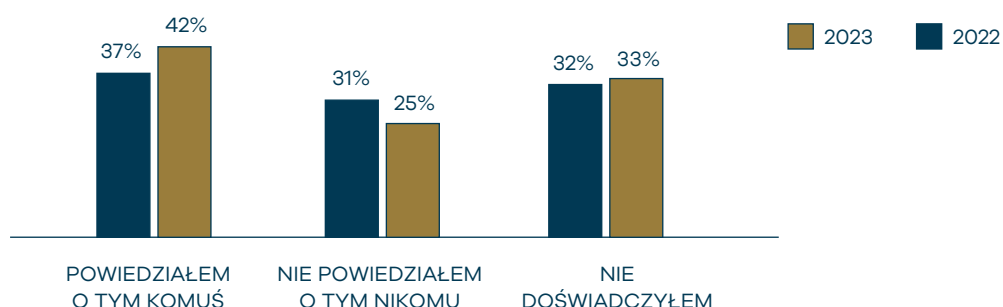
Temat cyberprzemocy i edukacji cyfrowej zadomowił się w szkołach na dobre. To właśnie one znają jego wagę i widzą potrzebę edukacji. Rok temu odpowiedzi „często” i „raz na jakiś czas” wynosiły łącznie 50%, a dziś 68%. Nauczyciele podczas naszych warsztatów bardzo często dzielili się swoimi doświadczeniami z zakresu rozwiązywania problemów cyberprzemocy, podkreślali, że spotykają się z tym na co dzień. Odczuwalnie zwiększyło się wśród rodziców i uczniów zapotrzebowanie na zajęcia dotyczące tych zagadnień. Szkoły również coraz częściej o nie zabiegają. Z naszych obserwacji wynika, że jest to właściwy kierunek. Zarówno szkoły, jak i rodzice właśnie w edukacji widzą szansę na radzenie sobie z tymi problemami.

Czy uważasz, że tematy związane z Internetem i cyberbezpieczeństwem powinny być częściej podejmowane na lekcjach w szkole?

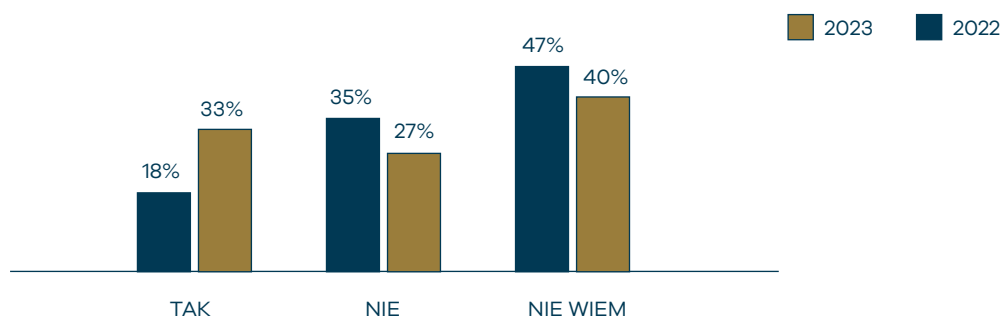
Zauważamy coraz większe zapotrzebowanie na tego typu działania. Coraz częściej komunikują to uczniowie. Rok temu podczas sondazy odpowiedź „tak” pojawiła się w 40% odpowiedzi, a zdania na ten temat nie miało aż 41% uczniów. Dziś zauważalne jest zdecydowanie większe zainteresowanie takimi zajęciami. Z naszych doświadczeń z warsztatów wynika, że duży wpływ na tę zmianę miała nagłośniona w mediach sprawa Pandora Gate, gdzie polscy youtuberzy zostali oskarżeni o wykorzystywanie swoich młodocianych fanów.

Jeśli doświadczyłeś/-aś cyberprzemocy, to jak zareagowałeś/-aś?

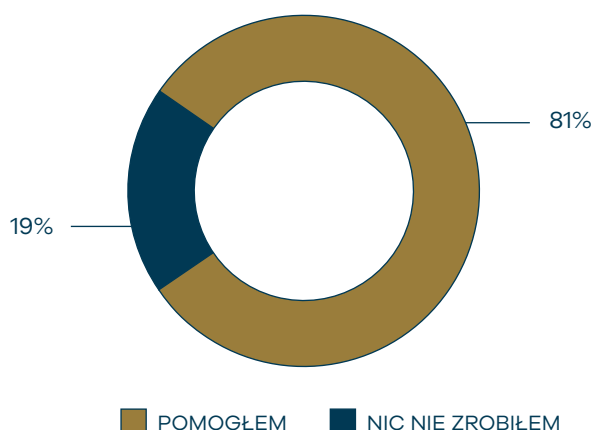
Powyższe pytanie jest bardzo ważne w naszej ankiecie. Trzeba pamiętać, że milczenie na temat cyberprzemocy jest największym przeciwnikiem w rozwiązywaniu problemów z nią związanych. Uczniowie, którzy nie dzielą się swoimi kłopotami, często pozostają osamotnieni. Nie otrzymując od nikogo wsparcia, nie mają szansy na powstrzymanie hejtu. Podczas warsztatów szczególny nacisk kładliśmy na przekonanie uczniów, aby informowali o swoich problemach dorosłych. Podkreślaliśmy, że tylko tak mogą je rozwiązać. Dorosłych uczulaliśmy, żeby nauczyli się, jak pytać dzieci o ich problemy w świecie cyfrowym. Staraliśmy się wskazać im, jak rozpoznawać symptomy, które mogą o nich świadczyć. Chcielibyśmy zaznaczyć, że te liczby także uległy poprawie. Raport sprzed roku wskazywał, że 37% badanych o swoich problemach starało się komuś powiedzieć, a aż 31% milczało.

Czy masz w swoim otoczeniu osoby, które są ciągle wyśmiewane w Internecie?

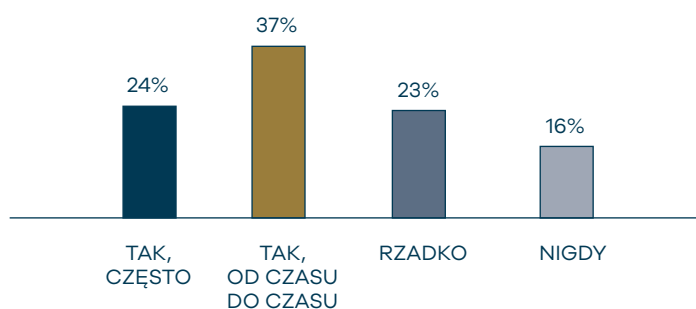
Coraz więcej osób odpowiada w ankiecie, że ma w swoim otoczeniu osoby, które są hejtowane i prześladowane w Internecie. Jest to widoczny wzrost w stosunku do roku ubiegłego. W poprzednim raporcie podawaliśmy odpowiednio 18%, 35% i 47%. Te liczby mogą wskazywać, że zjawisko albo przybiera na sile, albo że młodzież coraz śmieiej o tym mówi. Podczas warsztatów szczególnie zwracaliśmy uwagę na to, by młodzi ludzie przestali być biernymi obserwatorami. Staraliśmy się przekonać ich, by nie pozostawali bierni, żeby widząc hejt i krzywdę reagowali i na to nie pozwalali. Apelowaliśmy o to, by reagowali, nawet anonimowo. Zachęcaliśmy do zgłaszania sprawy nauczycielom lub rodzicom. Podkreślaliśmy, że takie działanie może być absolutnie kluczowe dla rozwiązania problemu.

Jeżeli widziałeś/-aś, że hejtowany jest Twój kolega albo koleżanka, to jak zareagowałeś/-aś?

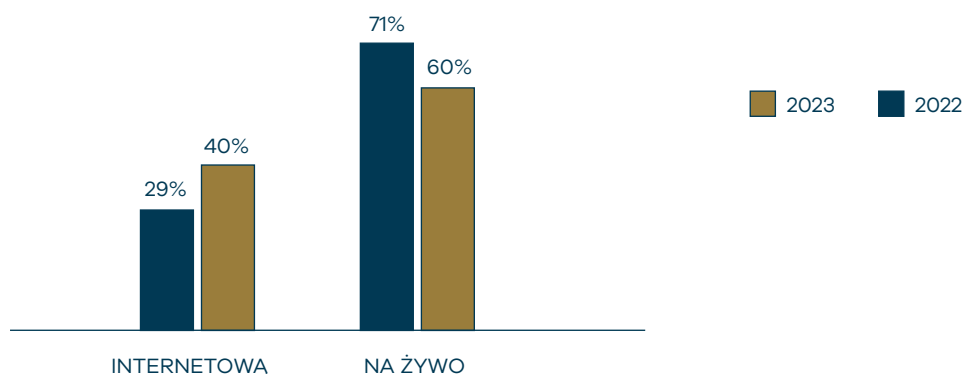
Tutaj również można zauważyć wzrost deklaracji pomocy w przypadku zauważenia zachowań hejterskich. W roku ubiegłym odpowiedzi kształtowały się na poziomie 76% („pomogłem”) i 24% (nic nie zrobiłem”).

Czy kiedykolwiek przez to, co działo się w Internecie czułeś/-aś się źle?

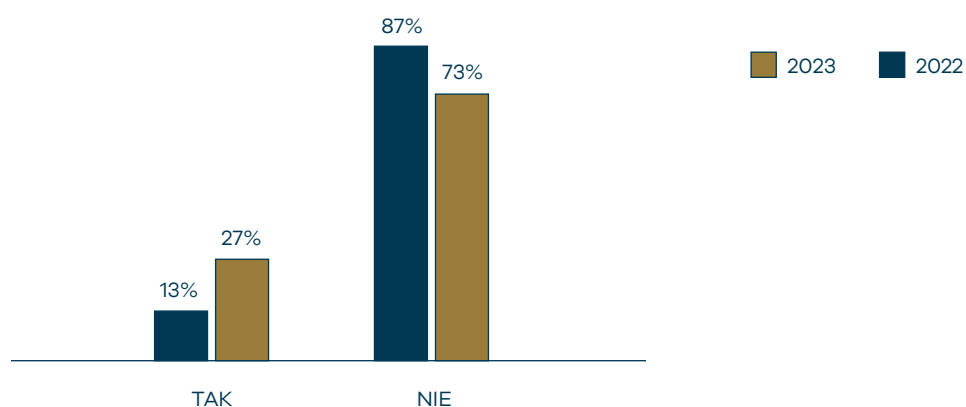
Przeszło 60% badanych przyznaje, że to, co dzieje się w Internecie, ma na nich negatywny wpływ. Świat wirtualny odgrywa coraz większą rolę w codziennym życiu nastolatków, a średni czas spędzany online rośnie z roku na rok. Siłą rzeczy wydarzenia w świecie cyfrowym mają coraz większe przełożenie na dobrostan psychiczny. Wzrost odpowiedzi pozytywnych może świadczyć o rosnącym wpływie Internetu na samopoczucie młodych ludzi.

Którą formą przemocy słownej przejmujeś się bardziej?

W badaniu z roku ubiegłego na przemoc internetową wskazywało 29% badanych. Dziś jest to o 11% więcej.

Czy osobiście czujesz, że potrzebujesz pomocy w związku z hejtem w Internecie?

Tutaj także odnotowaliśmy wzrost odpowiedzi twierdzących – o 14%. Z jednej strony fakt, że widoczna jest większa gotowość do potwierdzenia istnienia problemu, jest pozytywny, ponieważ dzięki temu łatwiej znaleźć wsparcie. Jednak z drugiej strony budzi niepokój rosnąca liczba młodych ludzi, którzy nie są w stanie poradzić sobie z problemami w Internecie. Nadal pozostaje wiele do zrobienia. Ważne jest skoordynowane działanie szkół, rodziców, organizacji społecznych i firm zaangażowanych w budowanie bezpiecznej cyfrowej przyszłości dzieci i młodzieży.

Podsumowanie i wnioski

Z raportu wynika wiele pozytywnych wniosków, które potwierdzają się po przeprowadzeniu naszych spotkań. Zauważalny jest wzrost świadomości dorosłych, jak ważna jest edukacja cyfrowa w szkole i w domu. Pokazują to odpowiedzi na zadawane przez nas pytania, dotyczące zakresu zainteresowania rodziców działaniami dzieci w świecie cyfrowym oraz częstotliwości zajęć na ten temat w szkole. Jest to istotne w nawiązaniu relacji z dziećmi i budowaniu wzajemnego zaufania i w konsekwencji prowadzi do zwiększenia liczby wykrywanych przypadków hejtu, a także pozwala na zwiększenie możliwości reagowania na nie. Zauważyliśmy również wzrost wpływu hejtu internetowego na samopoczucie młodzieży. To właśnie uczniowie podkreślają rosnącą skalę problemu. Bez wątplenia wskazane w raporcie liczby potwierdzają zasadność i konieczność prowadzenia dalszych skoordynowanych i systemowych działań edukacyjnych.

Słowa zostawiają ŚLADY

Dziecko, które znasz, może doświadczać hejtu
lub być jego sprawcą. BĄDŹ CZUJNY!